

• NÉVMAGYARÁZATOK •

•

•

•

•

ADY ENDRE (Érmindszent, 1877. november 22. – Budapest, 1919. január 27.) a XX. századi magyar költészetének forradalmi megújítója, a legnagyobb magyar költők egyike. 1900 és 1903 között nagyváradi újságíró, a nagyváradi *Szabadság*, majd a *Nagyváradi Napló* munkatársa. 1908-tól a Holnap Irodalmi Társaság vezérégyénisége.

ANTAL SÁNDOR (Nagyvárad, 1882. november 28. – 1944) író, újságíró, műfordító, szobrász.

BABITS MIHÁLY (Szekszárd, 1883. november 26. – Budapest, 1941. augusztus 4.) költő, műfordító, elbeszélő, esszéíró. A Holnap Irodalmi Társaság „felfedezettje”. A *Holnap* antológia 1908-ban és 1909-ben közölte legreprezentatívabb verseit. A *Nyugat* első nemzedékének egyik kiemelkedő képviselője.

BALOGH ISTVÁN (1890–1956) festő. Nagyváradon és Nagybányán működött, feltűnést keltettek Maeterlinck *Tintagiles halála* című könyvéhez készített fametszetei.

BERKOVITS RENÉ (Nagyvárad, 1882. április 9. – ?) orvos, bel- és idegyógyász. 1904 után szülővárosában telepedett le, ahol kimagasló szerepet játszott a huszadik század eleji haladó mozgalmakban, az ottani Társadalomtudományi Társaságban. Ady Endre és a Holnap baráti köréhez tartozott.

BORSODI (KLEIN) LAJOS (Nagybecskerek, 1883 – Jabuka, 1943?) író, lapszerkesztő, ügyvéd, Manojlović barátja és iskolatársa.

BRANYICZKY DEZSŐ (Körösladány, 1889. szeptember 4. – ?) újságíró.

DÉNES SÁNDOR (Nagyvárad, 1881. március 11. – Nagyvárad, 1934) ügyvéd, író, Ady egyik legmeghittebb barátja.

DUTKA ÁKOS (Nagyvárad, 1881. szeptember 11. – Budapest, 1972. december 27.) költő, újságíró. A *Nagyvárad*, majd a *Szabadság* munkatársa volt. A nagyváradai sajtóban és *Vallomások könyve* (Nagyvárad, 1904) című kötetében jelentek meg első versei. Adyval együtt vett részt a *Holnap* társaság munkájában. 1908-ban szerepelt a *Holnap* című antológiában is. Mint Ady nemzedékének veteránja írta meg a *Holnap* körének regényes történetét (*A Holnap városa*. Budapest, 2000, Palatinus).

EMÖD TAMÁS (Berekböszörmény, 1888. augusztus 11. – Nagyvárad, 1938. szeptember 22.) újságíró, költő. Jogot tanult a kolozsvári egyetemen. Első versei 1906-ban *A Hét* című lapban jelentek meg. 1906-tól 1914-ig Nagyváradon újságíróskodott. A *holnaposok* köréhez tartozott. Ady Endréhez benső barátság fűzte. 1914-ben Budapestre költözött.

FENYŐ MIKSA (Mélykút, 1877. december 8. – Bécs, 1972. április 4.) esszéíró, kritikus, politikai és közgazdasági író. Jogi tanulmányainak elvégzése után ügyvédi pályára lépett. 1908-ban a *Nyugat* alapítói közé tartozott, a későbbi években pedig szerkesztője, ill. főmunkatársa, Hatvany Lajos mellett legfőbb anyagi támogatója volt. Arra törekedett, hogy a folyóiratot a polgári értelmiség lapjává tegye; tevékenysége nagymértékben elősegítette a modern magyar irodalom kibontakozását. Ady költészetének harcos támogatója volt.

FODOR GYULA (1884–1950) újságíró.

FORGÓ FERENC (Kiskunfélegyháza, 1875 – ?) járásbírószáki elnök.

FRANYÓ ZOLTÁN (Kismargita, 1887. július 30. – Temesvár, 1978. december 29.) romániai magyar író, műfordító, szerkesztő. Aradon és Temesvárott, a soproni katonaiskolában, majd a budapesti Ludovika Akadémián tanult, 1907-ben hadnaggyá avatták. Todor Manojlović barátja volt, a nagyváradai *Holnap* tagja. 1910-ben otthagyta a hadsereget, az aradi *Függetlenség* szerkesztője lett,

írásai a *Huszedik Században*, a *Nyugatban*, a *Pesti Naplóban* és a *Népszavában* jelentek meg.

GOZSDU ELEK (Ercsi, 1849. november 28. – Temesvár, 1919. május 26.) író, ügyvéd, királyi főügyész. Macedóniai család sarja. A jogot Pesten végezte. Írói ambíciói az újságíráshoz vitték. 1880-tól a *Függetlenség* munkatársa volt. Három évig vett részt az irodalmi életben, azután elment vidékre bírónak. 1885-ben alügyész Fehértemplomon, majd Pesten. Utóbb királyi ügyész Karánsebesen és 1892-től Temesváron. Művészetére nagy hatással volt az orosz irodalom, különösen Turgenyev művei.

GYENES (BRAUN) VIKTOR (Écska, 1880 – ?, 1941) nagybecskereki ügyvéd, műértő. Manojlović barátja, később B. Szabó György pártfogója.

GYÖRGY ERNŐ (Nagyvárad, 1888. április 13. – Budapest, 1977. október 14.) jogász, bíró, egyetemi tanár, a nagyváradai Holnap társaság tagja.

HATVANY LAJOS BÁRÓ (Budapest, 1880. október 28. – Budapest, 1961. január 12.) író, kritikus, irodalomtörténész. 1905-ben bölcsészdoktori diplomát szerzett. 1908-ban Ignotusszal és Fenyő Miksával részt vett a *Nyugat* alapításában. Baráti kapcsolatba került Ady Endrével, akinek művészetét – mint a költő egyik első méltatója – számos írásában propagálta. Adyt és a *Nyugatot* anyagilag is támogatta. 1911-ben – Osvát Ernővel a lap szerkesztésével kapcsolatban támadt nézeteltérése miatt – megvált a *Nyugat* kiadásától.

HEGEDŰS NÁNDOR (Nagyvárad, 1884. szeptember 29. – Budapest, 1969. november 19.) újságíró, lapszerkesztő, irodalomtörténész. Oklevelet a budapesti egyetem bölcsészkarán szerzett. 1906-tól Nagyváradon újságíró, a Holnap alapítói közé tartozott. Kapcsolatban állt Ady Endrével, Juhász Gyulával. 1906–13-ban a *Nagy-*

•

váradi Napló, 1913–18-ban a *Szabadság* munkatársa, 1918-tól a lap főszerkesztője. A harmincas évek végétől Budapesten élt. Az utolsó évtizedekben főként Ady hagyatékával foglalkozott. *Lásd* Hegedűs Nándor: *Ady Endre Nagyváradon. Irodalmi forrástanulmány*. Budapest, 1956, Akadémiai Kiadó.; Hegedűs Nándor: *Ady Endre nagyváradi napjai*. Budapest, 1957, A Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtörténeti Intézete.

HONTI NÁNDOR (Budapest, 1878. április 25. – New York, 1961) festő, litográfus és grafikus. 1896 és 1899 között Münchenben, Nagybányán majd Párizsban tanult. 1903-tól 1906-ig New Yorkban és Philadelphiában élt, majd Budapesten telepedett le. Az *Újság* című lap rajzolója volt. A *Holnap* első kötetének illusztrátora.

HORVÁTH HENRIK (Kolozsvár, 1883 – Budapest, 1947) műfordító.

JANCSÓ JENŐ (Vaskóh, 1879 – ?) tájképfestő. Budapesten, Münchenben és a nagybányai művésztelepen tanult. Tagja volt a MIÉNK művészcsoporthoz. Nagyváradon telepedett le. 1906-ban önállóan, 1907-től Mikes Műnch Ödönnel működtette a nagyváradi szabadiskolát. Alkotásait Nagybányán, Nagyváradon és Budapesten állította ki.

JUHÁSZ GYULA (Szeged, 1883. április 3. – Szeged, 1937. április 3.) tanár, költő, hírlapíró. Szegedről a piaristák váci noviciátusába került. Első verseit a *Szegedi Napló* közölte. A rendet hamar otthagya, s a budapesti egyetem bölcsészkarán 1902 és 1906 között a magyarlátin szakot végezte. Egyetemi éve alatt a Négyesy-féle stílusgyakorlatokon mély barátságot kötött Babits Mihállyal, Kosztolányi Dezsővel és Oláh Gáborral. 1905-ben került először kapcsolatba Adyval. 1908 és 1911 között a nagyváradi premontrei főgimnáziumban tanított. Nagyváradon ismerte meg szerelmi lírájának fő ihletőjét, Sárváry Anna színésznőt. Tagja volt a nagyváradi holnaposok társaságának, versei Ady és Babits költeményeivel együtt jelentek meg a *Holnap* című antológia első és második kötetében. Todor Manojlović meghitt barátja volt. *Lásd* Todor Manojlović:

•
Együtt a Holnap hajóján. In *Juhász Gyula 1883–1937*. Budapest, 1962, Magvető Kiadó, 166–169.

KAFFKA MARGIT (Nagykároly, 1880. június 10. – Budapest, 1918. december. 1.) író, költő. Első verseskötete (*Verssek*) 1903-ban jelent meg, első prózai kötetével (*Levelek a zárdából – Nyár*) 1905-ben jelentkezett. 1912-ben adták ki első nagy regényét, a *Színek és éveket*, amely egy nő életútján keresztül a vidéki dzsentri pusztulását mutatja be.

KÉLER TASZILÓ (?–?). Manojlović nagybecskereki gimnáziumi osztálytársa és barátja.

KISFALUDI STROBL ZSIGMOND (Alsórajk, 1884. július 1. – Budapest, 1975. augusztus 14.) szobrász. Az Iparművészeti Iskolán négy éven át Mátrai Lajos és Lórányi Antal tanítványa volt. Közben eljutott Stróbl Alajos műtermébe is. A Mintarajziskolában Radnai Béla volt a mestere. A budapesti Művészházban, 1909-ben megrendezett kiállítása óta tartották számon. Pályája a két világháború közötti időszakban teljesedett ki. Életnagyságúnál hatalmasabb szobrait, apró porcelánfiguráit lendület, elegancia jellemezte.

KOLLÁNYI BOLDIZSÁR (? , 1875 – Berettyóújfalu, 1921. március 29.) író. A budapesti műegyetemen mérnöki diplomát szerzett. Szombathelyen újságíróskodott, majd Nagyváradon mint állami főmérnök működött. Ady bizalmas baráti köréhez tartozott. Ő írta a *Holnap* című antológia második kötetének előszavát (1909).

KORDA ANDOR (Nagyvárad, 1882–?) hitelszövetkezeti revizor.

KRSMANOVIĆ, LINKA (?–?) Todor Manojlović nagynénje, egy gazdag belgrádi bankár és ügyvéd felesége, aki anyagilag támogatta iskoláztatását.

LENGYEL LÁSZLÓ (Temesvár, 1883 – Budapest, 1935. október 6.) újságíró, író. Előbb Temesvárott a *Dél* meg a *Magyarországi Köz-*

•

löny szerkesztője, s 1910-ben *Magyar Dél* címmel szépirodalmi folyóiratot is indított. Később Budapesten a *Pester Lloyd* munkatársa volt.

LUKÁCS GYÖRGY (Budapest, 1885. április 13. – Budapest, 1971. június 5.) filozófus, esztéta, egyetemi tanár.

MANOJLOVIĆ, IVAN (Nagybecskerek, 1891 – Budapest, 1970) Todor Manojlović öccse.

MARTON MANÓ (?–?) a Holnap társaság tagja, Manojlović baráti köréhez tartozott.

MAYER (MARA) JENŐ (Nagybecskerek, 1888 – Nagybecskerek, 1931) jogász, újságíró, nyomdatulajdonos, lapszerkesztő. Manojlović barátja.

MEZEI IZIDOR (Konyár, 1883 – ?) mérnök.

MIKLÓS JUTKA (Berettyóújfalu, 1884. szeptember 7. – Creteil [Franciaország], 1976. február 18.) költő. A nagyváradai Holnap írói körének tagja. Tizenöt éves korától kezdve verselt. Költeményeit Vészi József közölte a *Budapesti Napló*ban. Ady Endre, Kaffka Margit, Révész Béla lelkesen üdvözölték jelentkezését. Budapestről Nagyváradra került, ahol barátság fűzte Juhász Gyulához; kapcsolatba került Dutka Ákossal is. A *Holnap* antológia egyik költője volt. Manojlovićtyal is barátkozott, és levelezett is vele.

MILLER-FÜLÖP RENÉ (Karánsebes, 1891. március 17. – Hanover, [USA], 1963. május 7.) író, művelődéstörténész. A kolozsvári, a bécsi, a lausanne-i és a párizsi egyetemen folytatott orvosi, pszichiátriai, gyógyszerészeti, vegyészeti és filozófiai tanulmányokat. Az I. világháború után több magyar lap tudósítója volt Bécsből, Berlinből és Párizsból. Beutazta Afrikát, Ázsiát. Németül és franciául írt művelődéstörténeti munkáit és útirajzait több nyelvre fordították.

•

MOHÁCSI JENŐ (Mohács, 1886. március 28. – deportálás közben, 1944. július 8.) költő, író, műfordító. Jogi doktorátust szerzett, 1908-ban újságíró lett, a *Pester Lloyd* főmunkatársa. Egyik alapítója volt a *Tűz* című folyóiratnak. Egyformán írt németül és magyarul, több külföldi német nyelvű lapba dolgozott rendszeresen. *Hamu* című darabját (1908) a Thália Társaság mutatta be. Németre fordította a *Csongor és Tündét* (Vörösmarty), a *Bánk bán*t (Katona) és *Az ember tragédiáját* (Madách). Több opera és dalmű szövegírója.

MOLNÁR KÁLMÁN (Nagyvárad, 1881. április 7. – Budapest, 1961. március 29.) közjogász, egyetemi tanár. Budapesti és külföldi egyetemeken folytatott tanulmányok után 1907-ben az egri jogakadémia tanára. 1911-ben egyetemi magántanári képesítést szerzett, 1923-ban a Jogakadémiai Tanárok Országos Egyesületének alelnöke.

NAGY MIHÁLY (?–?) Ady nagyváradai baráti körének a tagja, a Holnap egyik leglelkesebb híve, Emőd Tamás szerint „Ady legrajongóbb embere”.

NOVÁK HEDVIG (?–?) Novák Rudolf festő húga.

NOVÁK RUDOLF (Nagybecskerek, 1883. április 2. – Temesvár, 1909. október 30.) festő, képzőművész. Megfestette Manojlović portréját. Manojlović egyik legjobb barátja.

NYÁRAI ANTAL (Nagyenyed, 1868. v. 1869. április 13. – Budapest, 1920. február 27.) színész. 1887-ben Rozsnyón lépett színpadra, később megfordult Nagybányán (1893), Miskolcon (1894–96), Pótzsonyban, Sopronban, Aradon, Fiumében, Hódmezővásárhelyen (1897), Nagyváradon (1898). 1902-ben a budapesti Népszínház szerződtette. A Népszínház felbomlása után, 1907 és 1920 között ismét sokat hányódott a fővárosi és a vidéki színházak között.

OSVÁT ERNŐ (Nagyvárad, 1877. április 7. – Budapest, 1929. október 28.) szerkesztő, író. Rövid ideig a nagyváradai jogakadémián tanult. Nagyváradon jelent meg első tárcanovellája. 1895-ben Budapestre költözött, jogásznak készült, hamarosan azonban átiratkozott a bölcsészkarra. 1898 őszétől a *Budapesti Hírlap* közölte irodalmi kritikáit. 1889 novemberétől *A Hét* belső munkatársa, az irodalmi rovat vezetője volt. Az 1900-as években az *Új Magyar Szemle* munkatársa. 1902 és 1903 között a *Magyar Géniuszt* szerkesztette, 1905-ben megalapította (a csak egy évig megjelent) *Figyelő* című folyóiratot. 1908-ban megindult a *Nyugat*, melyet Ignotus jegyzett főszerkesztőként, Fenyő Miksa és Osvát Ernő pedig szerkesztőként. Számos irodalmi tehetséget fedezett fel (Babits Mihály, Móricz Zsigmond, Illyés Gyula, Németh László stb.).

PETERDI ANDOR (Soponya, 1881. május 28. – Budapest, 1958. március 24.) költő, műfordító, újságíró.

PETROVIĆ, JOVAN (?–?) Todor Manojlović gyámja, aki szüleinek halála után gondoskodott neveléséről és iskoláztatásáról.

POGÁNY BÉLA (1882–?) újságíró. Több éven át az *Esti Kurir* napilap szerkesztője volt, 1928-ban a *Budapesti Hírlap* egyik szerkesztője lett.

POLÁNYI KÁROLY (Bécs, 1886. október 25. – Toronto, 1964. április 23.) gazdaságtörténész, szociálfilozófus, társadalompolitikus. Az 1908-ban Budapesten megalakult haladó szellemű értelmiségi fiatalokat tömörítő Galilei Kör első elnöke, a kör folyóiratát, a *Szabad Gondolatot* is szerkesztette.

PUTIĆ, OLGA (?–?). Todor Manojlović nagynénje, Vera Putić édesanyja, aki anyagilag támogatta Todor Manojlović iskoláztatását.

PUTIĆ, VERA – BEBA (?–?) Todor Manojlović unokahúga, aki haláláig gondját viselte és ápolta őt.

•

RÁCZ ÖDÖN (Miskolc, 1874 – ?) orvos.

REINITZ BÉLA (Budapest, 1878. november 15. – Budapest, 1943. október 26.) zeneszerző. Jogi doktorátust és ügyvédi oklevelet szerzett, de ügyvédi gyakorlatot nem folytatott. 1906-tól 1917-ig a *Népszava*, majd 1918-ban a *Világ* zenekritikusa volt. A modern magyar zene, Bartók és Kodály híve és lelkes propagátora volt. Ady költeményeinek megzenésítője.

ROTH OTTÓ (Nagymutnok, 1884. december 6. – ?) ügyvéd, lapszerkesztő.

ROZSNYAI KÁLMÁN, VAN DER HOSCHKE (Arad, 1872. június 22. – Nógrádverőce, 1948. november 14.) színész, újságíró. 1889-től egy ideig az Országos Mintarajziskolában, majd a színészakadémián tanult. Ezután mint színész Aradon, később Budán működött. 1897 második felében az *Aradi Alföld* segédszerkesztője. 1898-tól néhány évig külföldön élt, bejárta Európa nagyvárosait. Adyra vonatkozó értékes könyv- és rajzgyűjteményét 1942-ben eladta Nagyvárad városának. A korabeli lapokban számos irodalmi és művészeti tárgyú cikke jelent meg.

SARKADI LAJOS (Ant, 1861. augusztus 17. – ?). A *Nagyvárad* *Hírlap* szerkesztője és kiadója, tanár, A Holnap társaság tagja, a Nagyvárad

Iparkamara titkára, Manojlović baráti köréhez tartozott.

SZÁVAY ZOLTÁN (Győr, 1885. december 6. – Budapest, 1930. június 19.) író, költő, jogász.

TIBOR ERNŐ (Nagyvárad, 1885. február 28. – Kanferingen-Dachau, 1945. április 20.) festőművész, Manojlović barátja.

UDVARDY ÖDÖN (?–?) a Holnap társaság tagja. Gimnáziumi rajztanár és festő Nagyváradon.

•

VEIGELSBERG HUGÓ (IGNOTUS) (Pest, 1869. november 2. – Budapest, 1949. augusztus 3.) kritikus, író, lapszerkesztő.

VERMES (WEISZ) ERNŐ (1877–1944) költő, hírlapíró a szegedi *Délmagyarország*, utóbb több gyulai lap szerkesztője. 1944 májusában koncentrációs táborba hurcolták, azután eltűnt.

VIDOR MARCELL (Ungvár, 1876. április 21. – Budapest, 1945. augusztus 1.) költő.

ZÁDOR ISTVÁN (Nagykikinda, 1882. június 15. – Budapest, 1963. május 24.) festő és grafikus. A középiskola elvégzése után 1906-ig banktisztviselő, de már 1901-től részt vett a budapesti Mintarajziskola tanfolyamain. 1906 és 1909 között Párizsban élt, s felvételt nyert az École des Beaux-Arts-ba. Portréfestőnek készült, közben azonban krokikat is rajzolt. Sikeres volt mint portréfestő és mint grafikus. 1938 őszétől Hollandiában dolgozott.

•